

Öğretmenlerin İletişim Becerilerinin İncelenmesi

Mustafa DELİKTAŞ¹

Eren SAĞIROĞLU²

Mehmet DUMAN³

Muharrem DELİKTAŞ⁴

Öz

Öğretmenlerin iletişim becerilerini incelenme amacı ile yapılmış olan bu araştırmada nicel yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın evreni Malatya'da bulunan okullarda görev yapmakta olan öğretmenlerdir. Araştırmanın örnekleme evreni içerisinden rasgele örnekleme yöntemi ile tespit edilmiş 300 öğretmendir. Araştırmada Korkut ve Bugay'ın (2014) geliştirmiş oldukları İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Elde edilen verilerinin analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin iletişim beceri düzeyinin yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir. Kadın öğretmenlerin iletişim beceri düzeyi erkek öğretmenlere göre daha yüksektir. Ayrıca eğitim düzeyinin yükselmesi ve kıdem süresinin artması da öğretmenlerin iletişim beceri düzeyinin yükselmesine sebep olduğu sonucuna ulaşılmış, öğretmenlere hizmet içi eğitimleri ile eğitimde iletişimin öneminin anlatılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, İletişim, İletişim Becerisi

Examination of Teachers' Communication Skills

Abstract

Quantitative method was used in this research, which was conducted to examine the communication skills of teachers. The population of the research is teachers working in schools in Malatya. The sample of the research is 300 teachers determined from the population by random sampling method. In the study, the Communication Skills Scale (CIS) developed by Korkut and Bugay (2014) was used as a data collection tool. SPSS program was used to analyze the obtained data. As a result of the research, it was determined that the communication skill level of the teachers was high. The communication skill level of female

¹ Erkenek Hürriyet İlkokulu, Doğanşehir/Malatya, 44egitimci44@gmail.com.

² Şehit Feyzullah Taşkınsoy Ortaokulu, Yeşilyurt/Malatya, atakoylu44@gmail.com.

³ İbni Sina İlkokulu, Yeşilyurt/Malatya, mehmetduman44@hotmail.com.

⁴ Yavuz Selim İlkokulu, Battalgazi/Malatya, hattab4444@hotmail.com.

teachers is higher than male teachers. In addition, it was concluded that the increase in the level of education and the increase in the duration of seniority caused the communication skill level of the teachers to increase, and it was suggested that the importance of communication in education should be explained to the teachers through in-service training..

Keywords: Teacher, Communication, Communication Skill

Giriş

İletişim becerileri, farklı becerilerin geliştirilmesi ve kullanılması için gerekli becerilerdir. İletişim becerileri, bireyin kendi bakış açısını araştırma, inceleme ve bütünleştirme ve karşılaşılan olguları nasıl tanımlayacağı yeteneğidir. İletişim becerisi gelişmiş; kendisi hakkında eleştirirken, uyarılırken, şikâyet edilirken vb. durumları farklı açılardan anlama becerisine sahip bireydir. İletişim becerisi gelişmiş kişiler kendisini net bir biçimde ifade edebilirler ki bu iki şekilde açıklanabilir: Başkalarını etkili bir şekilde dinleyebilme ve mesajları açık anlaşılacak bir biçimde aktarma becerisidir. Etkili iletişim, etkili dinleme ve etkili yanıt verme becerilerini içerir (Erigüç vd., 2013). Bu yönüyle bakıldığında iletişimin sadece tek yönlü olmadığını, bir taraftan insanlar ile konuşurken diğer taraftan da insanların dinlenmesi gerektiği unutulmamalıdır.

İletişim becerileri sosyal beceriler arasında yer alır ve başarılı ilişkileri destekler. Bireyler arası etkileşimi ve dolayısı ile toplumsal etkileşimi oluşturmanın en önemli yolu iletişim olmaktadır. Etkili iletişimden bahsedebilmek için duygusal olgunluk ve beden dili gibi olguların da iletişime dahil edilmiş olması gereklidir. Duygusal açıdan olgun olabilmek için kişinin kendi duygularını anlaması, duygularını yaşam kalitesini artıracak şekilde düzenleyebilmesi ve başkalarının duygularını empatik olarak anlayabilmesi gerekir (Erözkan, 2005). Çevre ile kurulamayan empati, aynı zamanda çevredeki bireylerin anlaşılmasını beraberinde getirmektedir. Bireylerin birbirlerini anlamamaları sağlıklı bir iletişimin kurulması için dezavantajlı bir durum oluşturmaktadır. Empati kurulamaması halinde karşıdaki bireyin duygularını, düşüncelerini, gereksinimlerini anlamak mümkün olamamaktadır. Bireyin duygularını anlaması, iletişimde iletilen bilgilerin önemini kendi algısına göre yorumlamasına bağlıdır. Algılarının taraflı olabileceğinin farkında olan kişi, kendi sınırlarının da farkında olacak ve iletişimde objektif bir bakış açısı geliştirebilecektir (Liman-Kaban, 2019). Bireyler arasında farklı bakış açılarının oluşması, yaşanan etkileşimin daha sağlıklı olmasını sağlarken aynı zamanda, karşılıklı olan taleplerin etkin bir şekilde karşılanmasını da sağlayabilecektir.

İletişim becerisi iyi olan bireyler; kendilerine çok güvenirlir, işbirlikçidirler, diğer insanların sorunlarıyla ilgilenirler ve çözüm ararlar. İyi iletişim becerisine sahip olmayan kişiler inatla kendi fikirlerini savunur, başkalarının görüşlerine kayıtsız kalır ve özgüvenleri düşüktür (Gülbahar ve Sıvacı, 2018). Yüksek düzeyde iletişim becerisi olmayan bireylerin toplumdaki diğer bireyler ile sağlıklı ve etkili bir iletişim kurmaları oldukça zor olurken, iletişim düzeyi yüksek olan bireylerde bunun tam tersi olarak bireyler arası iletişim üst seviyeye çıkabilecektir.

Etkili sınıf yönetiminde öğretmen öğretim için planlar hazırlamaktadır; eğitimde kullanılacak olan materyalleri düzenler; öğrenciler ve öğrenci grupları arasında koordinasyonu sağlar; kendisiyle öğrenciler arasında iletişim kurar; öğretim etkinliklerini ve öğrenci öğrenmesini kontrol eder; öğrencilerin öğrenme performansını ölçer ve değerlendirir. Kısacası öğretmen sınıfın eğitim ve yönetim sorunlarını çözmek için zaman harcar ve karşılaştığı öğrenme sorunlarının çözümü için rehberlik sağlar. İletişim becerilerine sahip olmak ve bunları kullanabilmek, öğretmenlerin sınıflarını başarılı bir şekilde yönetmelerinin ve hedeflerine ulaşmalarının önünü açabilir. Çünkü sınıfta öğrenciler ile etkin bir şekilde iletişim kurmuş olan öğretmenler, sınıf içerisinde iyi ilişkilerin kurulmasını sağlayabilir ve öğrencilerin üst düzeyde öğrenip olumlu davranışlar kazanabilecekleri verimli bir öğretim ortamı yaratabilirler. Ayrıca sınıf yönetimini etkili bir biçimde yapabilen öğretmenlerin sınıf içinde öğrencilerle iyi iletişim kurabilmesi gerekmektedir. Aslında sınıfın eğitime en uygun olacak şekilde kurgulanmasına ve yönetilmesine de iletişimin önemli katkıları bulunmaktadır (Gülbahar ve Sıvacı, 2018).

Önceden belirlenmiş olan müfredatı öğrencilere aktarmak ve öğrencilere istendik davranışları kazandırmak amacıyla çalışan öğretmenlerin bu görevlerini başarıyla sürdürebilmeleri için iletişim becerilerinin yüksek seviyede olması gerekir. Öğretmenlerin iletişim becerisinin düşük olması, öğrenciye ulaşamamasın ve dolayısıyla okulun hedeflerine ulaşamaması anlamına gelmektedir. Bu çalışmada öğretmenlerin iletişim beceri düzeylerini ve iletişim becerilerini etkilemekte olan unsurların incelenmesi amaç edinilmiştir.

İletişim

İletişim, dünyanın başlangıcından bu yana ve teknolojik alanın gelişmesiyle birlikte değişmektedir. İletişim, insanların kendilerini ve kültürlerini dış dünyaya aktardıkları geniş bir alandır. Bir kişinin saç modeli, giyim tarzı, kullandığı araba, okuduğu kitaplar, evinin konumu vb. göz önünde bulundurulabilecek her şey iletişim kavramı kapsamına girmektedir (Kırık, 2017). Bu açıdan bakıldığında iletişimin tek bir boyutunun olmadığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bireyler arasında iletişim gerçekleşirken sadece dilden söylenen sözler yeterli olmamakta, daha konuşma başlamadan önce dış görünüşten vücut hareketlerine kadar birçok şey iletişimin sürütülmesinde etkili olur.

Bireyler sosyal varlıklar olduklarından dolayı anlamaya, anlaşılmaya, kendi çerçevesinde olup biteni kavrama gereksinimi duyarlar. Birey, etrafındakileri anlarken veya yorumlarken sürekli olarak bilgi alıp göndermektedir. Söz konusu iletişim aynı zamanda insanların normal hayatlarında karşı karşıya kaldıkları ve deneyimledikleri durumları da içermektedir. İletişim kavramı toplumsal bir yapısı olup, zaman içerisinde farklılaşmaya ve yeniliğe tabidir. İnsanlar iletişim yoluyla sadece kendi hayatlarını yaratmakla kalmaz, aynı zamanda kendi zamanlarını, mekânlarını ve sosyal ilişkilerini de yaratırlar. İletişim anlam yaratma meselesidir. İnsanın dâhil olduğu sosyal ilişkiler, onun kendi izlenimlerinin düzenlendiği kavramsal ve teorik çerçeveyi (dili) oluşturur. İletişim, mekân içindeki ve dışındaki kişi ve toplulukların oluşturduğu karşılıklı kültürel etkileşim sürecinin sonucudur. Sadece başkalarıyla olmamakta kendi içerisinde de bağlantı olarak tanımlanır (Kayret ve Denizli, 2023). İletişim, toplumsal değer ve normlarla şekillenmiş, her dönemde farklı ifade ve anlamı ifade eder olmuş ve daha etkili bir durumda kullanılagelmiştir (Yazıcı, 2014).

İletişim toplumun her biriminde gerekli olmaktadır. İnsanlar doğası gereği birlikte hayatını sürdürmektedirler. Birlikte yaşamanın bir gereği de bireyler arasında iletişimin olması ve kurulan etkin iletişim ile toplumda her bireyin gereksinimlerini diğer bireylere anlatarak bu gereksinimlerin karşılanmasını sağlamak mümkün olabilmektedir.

İletişimin Önemi

İletişimin amacı bireylerin, toplumların ve kuruluşların yaşam biçiminde gerekli etkileşimi ve uyumu sağlamaktır. Toplumsal yapıda iletişim gerektirmeyen hiçbir birim veya iş yoktur. İnsanların birbirini anlaması için iletişim şarttır. İletişim, bir mesajın kaynaktan hedefe gönderilmesinden daha fazlasıdır çünkü mesajı gönderenin bir hedefi vardır. Kaynak, hedefin gönderilen mesaja uygun davranmasını bekler. Alıcının davranış ve tutumu, mesajı nasıl aldığına, mesajı ne kadar beklediğine ve alım derecesine bağlıdır (Yatkın, 2009). Karşıdaki bireye aktarılmak istenen mesajın doğru anlaşılmadığı düşüncesi bireyin iletişimden kaçınmasına sebep olabilmektedir. Bu sebeple iletişimde mesajı alan ve verenin daha dikkatli ve özenli yaklaşım içerisinde olmaları gerekmektedir.

İletişim tüm insanlar, toplumlar, sosyal ve kültürel sistemler için çok önemlidir. Günümüzde güç kaynağı olarak bilginin iletilmesinin gerekliliği iletişimin önde gelen bir unsur olduğunu gösterir niteliktedir. Bireylere hayatlarının her anında kendilerini ifade edebilmelerinde iletişim dikkate alınması gereken bir durumdadır. İletişim bazen bilinçli, bazen de bilinçsizdir (Özer, 2014). İletişimde ister eğitim, ister eğlence, ister bilgi yayma, isterse sadece anlatma olsun, temel amaç bilgi aktarmak ve karşı tarafı etkilemektir. Her canlının hayatta kalabilmesi için iletişim kurması gerekir. İnsanın kurduğu iletişim diğer canlıların kurduğu iletişimden farklıdır (Geçimli, 2007).

İletişim Becerileri

Birey, mantık yoluyla diğer canlılardan başka bir yere yerleştirilmekte ve gerektiğinde duyu ve düşüncelerini bireye iletebilme yeteneğine sahiptir. İnsanoğlunun varoluşundan bu yana iletişim ve etkileşim yoluyla insanların bugünkü medeniyet düzeyine ulaşmalarına yardımcı olmuş, insanların çabalarını, düşüncelerini, kültür ve medeniyetlerini geliştirmişlerdir. Bireyin sosyal olabilmesi için çevreyle sürekli iletişimde olması ve etkileşim kurmakta olması gerekmektedir. Bu zorunluluktan dolayı aynı gaye ve hedefleri olan insanlar ortak bir grup oluşturur (Özdemir, 2011).

İletişim sayesinde insanlar birbirlerine kendilerini anlatma olanağına sahip olurlar. Karşılıklı iletişim ihtiyacı toplum dokusunun kaçınılmaz bir parçasıdır. İletişim, ilişkilerin nasıl kurulacağını ve ortak hedeflere nasıl ulaşılacağını bilme ihtiyacı nedeniyle vardır. Bireylerin çevreleriyle iletişim kurmasının temel nedeni sağlıklı iletişim kurabilmektir. Diğer bireylerle dengeli ve doğru etkileşimler kurmasını bilen kişilerin duygusal açıdan özgüvenli oldukları, olay ve konulara gerçek hallerine göre yorum yapabildikleri, kendileri ve başkalarıyla dengeli ve sağlıklı iletişim kurabildikleri bilinmektedir (Çiftçiöğlü-Aydemir, 2010).

Sözlü İletişim Becerileri

Duyguların, düşüncelerin, dileklerin sözlü olarak ifade edilmesi ve bireyler içerisinde iletişim, iletişim becerilerinde önemli rol oynamaktadır. İletişimde becerili ve düşündüklerini ifade edebilen kişiler, sözlü konuları doğru yer ve zamanda kullandıklarında, sözlü bilgiler kişilerarası iletişimde kalıcı bir yol gösterici role sahiptir (Yiğiter vd., 2007). Başarılı sözlü iletişim kurabilmek için sözlü iletişimin ilkelerinin beceri haline gelmesi gerekir. Etkili sözlü iletişim için konuşmacının duygu, düşünce, kavram ve izlenimlerini en anlaşılır şekilde ifade etmesi, paylaşması, seçmesi ve bunları uygun araçlarla başkalarına aktarma sorumluluğunu üstlenmesi gerekir (Sü-Eröz, 2011). Kullanılan kelimelerin kendisi için ifade ettiği anlamı kavramak ve bu kelimelerin verenin zihninde ne anlama geldiğini anlamak alıcının sorumluluğundadır. Bu nedenle iletişim sorunlarının önlenmesi için konuşma gibi etkinliklerde ve dinleme benzeri alıcı olmada belirli bir düzeyde yeterliliğe ulaşılması arzu edilir (Karcı, 2010).

Konuşma Becerileri

Konuşma, ifade ve kişilerarası iletişim için kullanılan bir semboller sistemidir. Konuşma, tepkilerini kontrol ederek, başkalarıyla ilişki kuracağını varsayarak, bir veya daha fazla kişiyle anlaşarak bu olguyu geliştiren konuşmacının, iletişim kanalları aracılığıyla düşüncelerinin sözcük ve ses biçiminde aktarılmasıdır. Konuşma, duygu, düşünce ve arzuların görsel ve işitsel unsurlar aracılığıyla karşıdaki kişiye iletilmesi işlevidir (Büyükikiz ve Hasırcı, 2013). Diyalog dil aracılığıyla gerçekleşir ve taraflar arasındaki fikir, bilgi ve duygu alışverişinin en basit ve etkili yolu dil aracılığıyla gerçekleşir. Konuşma doğuştan gelen bir olgudur ancak konuşmanın temelini oluşturan dil becerileri doğumdan sonra kazanılır. Bu nedenle konuşma becerisi uygulama yoluyla kazanılır (Kurudayıoğlu, 2003). Konuşma; ses, telaffuz, söz eylemi, söz varlığı ve üslup olacak şekilde 5 faktörden oluşur. Başka bir deyişle konuşma ve sesin perdesi, tınısı, artikülasyonu, şiddeti, temposu, temposu gibi sözel olmayan faktörlerdir (Tekşan ve Karaca, 2020).

Empati Kurma

İnsanlar iletişim kurarken karşıdaki kişinin kendisini anlamasına ve kendisine değer verildiğini hissetmesine ihtiyaç duyar. Duygunun hissedilmesi halinde bireyler arasında gerçekleşecek olan iletişim rahat ve kolaydır. Empatide dikkate alınması gereken husus, empati kurmak isteyen bireyin kendi duygu ve düşüncelerini mevcut duruma katmak yerine, sadece karşıdaki bireyin düşünce ve hislerini anlamaya çalışmasıdır (Ünlüer, 2022).

Sözsüz İletişim Becerileri

İletişimde konuşma süreci, insan davranışlarına ilişkin farkındalığı artırmak, bireyler veya topluluklar arasındaki iletişim bağlarını geliştirmek, toplulukta iletişim kanallarını bularak iletişimin sürekliliğini sağlamak amacıyla kullanılır. Günümüzde iletişimin sadece “dil” aracılığıyla gerçekleşen bir süreç olmadığını, farklı unsurları da bünyesinde barındırdığını dikkate almak gerekir (Can, 2021). Öte yandan sözlü iletişimde örtülü anlam, yalnızca konuşmanın içeriğini değil, aynı zamanda insanların karşısındaki bireyler ile iletişim kurmakta olduğu ortam ve koşulları da dikkate almalıdır. Pek çok kişinin sözlü iletişim becerilerini yazılı iletişim becerileriyle karşılaştırırken sözlü olarak kurulan iletişimin

yazılı olarak yapılan iletişime tercih ediyor olduğu göz önüne alındığında, dinleme, ses tonunu kavrama, beden dilini anlayabilme gibi söz içermeyen iletişim faktörlerini tanıyabilmenin önemi tartışılabilir. Sözsüz iletişimi inceleyen bilim insanları, onu farklı boyutlara ayırmaktadır (Elkatmış, 2015).

Dinleme Becerisi

Duyguları dinlemek ve iletişimde başarılı olmak önemlidir çünkü dinlemek sadece fiziksel bir aktivitedir ve dinlemek, dinlerken farkındalığın ve bilincin varlığıdır. Dinlemek aktif bir eylemdir. Dinleyicinin dinlediği halde dinlememesi sözlü iletişimin bozulmasına yol açacaktır. Dinleme becerisi doğum sonrası yaşamda öğrenilmesi, kazanılarak zaman içerisinde gelişim gösterilmesi gerekli olan beceriler arasındadır (Yılmaz, 2019).

Yazma Becerisi

Yazılı iletişim, insanların aynı yer ve zamanı paylaşmalarını gerektirmediği için iletişimin sınırlarını genişleten bir iletişim biçimi olarak değerlendirilmektedir. Göndericinin gönderdiği mesaj yazıya aktarılmadan önce incelenerek değişiklikler yapılabilir. Bu durumda gönderenin, gönderdiği bilgiyi alıcıya doğru bir şekilde iletebilmesi için, gereksiz sözcük kullanımından kaynaklanan belirsizliği önlemek için yazılı belgenin yazımının noktalama işaretleri ve yazım hataları gibi konulara uyup uymadığına dikkat etmesi gerekir (Kemiksiz, 2021). Yazma becerisini geliştirebileceği için yazılacak konuyu önceden belirleyip çalışmalı, makale içeriğinde kullanılan kelimeleri dikkatle aramalı, önce ana metni inceleyip yazmalıdır. Dilbilgisi kurallarına dikkat ederek ve uygulayarak, daha yoğun araştırma ve okuma yaparak diğer bilim adamlarının nelerle ilgilendikleri konusunda bir ön anlayışa sahip olmak gerekir (Bağcı-Ayrancı, 2019).

Beden Dili Kullanım Becerisi

Beden dili, insanların ellerini ve kollarını hareket ettirerek, farklı duruşlar ve farklı vücut hareketleri kullanarak kelime kullanmadan ihtiyaçlarını, isteklerini ve fikirlerini ifade ettikleri bir iletişim yoludur. Kültüre bağlı olarak bireyler onu farklı şekilde kullanırlar. İnsanlar birbirleriyle iletişim kurarken, kasıtlı veya kasıtsız olarak bilgi biçiminde birbirlerine söylemek istediklerini vücut hareketleri, yüz ifadeleri ve çeşitli geleneksel kültürel türlerle aktarırlar (Bağcı-Ayrancı, 2019). Kişi, insanlara veya nesnelere bakmaya ilgi duyduğunda, çaresiz ve bilinçsiz davranışlar olan gerginlik ve baskı nedeniyle gözbebekleri büyür ve yüzü kızarır. Ancak iletişim sırasında sadece beden dilini okumak yanlış olur. Bedenin ifade etmek istediğinin yanı sıra tavır, görünüş ve hareketin yorumlanmasıdır. Ters durumda ise hatalarla karşılaşmaktadır (Yiğiter vd., 2007). Bir kişi başka bir kişiyle yüz yüze geldiğinde ilk otuz saniye ile üç dakika iletişim açısından kritik öneme sahiptir. Çünkü yukarıda belirtilen zaman diliminde önemli olan mesajın verilme şekli değil, mesajın nasıl iletildiğidir, yukarıdaki süreç kapsamında ses tonu ve beden dili kelimelerden dokuz kat daha etkilidir (Sedefoğlu, 2018).

Eğitim ve İletişim

Eğitim bireyin yaşamının her alanına yön verir. Gelecek yaşamında bireyin toplumdaki yerini bulmasını ve proaktif olmasını sağlayacak bilgi, deneyim, tutum ve becerileri kazanmasına yardımcı olur. İnsan sosyal bir hayvandır ve varlığını sürdürebilmek için bulunduğu her ortamda iletişim kurmak zorundadır (Senemoğlu, 1994). İletişim, bireyin

toplumdaki diğer bireylerle ilişkilerinde aracılık etmede, aile ve sosyal gruplarda, eğitim ve iş ortamlarında sorumluluk almada etkin rol oynar. Kişi sosyal çevresinde olup bitenleri algılar ve mesaj gönderip alarak kendini ifade eder. Hareketleriyle, jestleriyle, yüz ifadeleriyle, sözleriyle, bazen de sessizliğiyle kendini ifade eder (Kesici ve Aykaç, 2014).

Eğitim iletişimin önemli ve gerekli olduğu alanlardan biridir. Günümüzde eğitim ve öğretim faaliyetlerinin başarısı öğretmenlerin iletişim becerilerinin başarısına bağlıdır. Öğretmenlik mesleği gereği iletişim becerisinin iyi olması ve bu konuda kendini geliştirmesi gerekmektedir. Toplum sağlığı ve insanların kendilerini eğitmesi açısından çok önemli olan eğitimin daha etkili hale getirilmesi için öğretmenlerin yapması gereken ilk şey öğrencilerle iyi iletişim kurmaktır. İyi iletişim, öğrencilerin bilgi alışverişinde bulunmalarına, fikir paylaşımlarına, sosyalleşmelerine ve olumlu karakterler geliştirmelerine yardımcı olur (Engin ve Aydın, 2007).

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Öğretmenlerin iletişim becerilerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada nicel yöntem kullanılmıştır. Nicel araştırma yöntemi ile araştırmaya katılanların araştırma konusu ile ilgili verdikleri cevapların sayısal ifadeleri elde edilebilmekte ve bu ifadelere göre yorum yapılabilmektedir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Malatya’da bulunan okullarda görev yapmakta olan öğretmenlerdir. Araştırmanın örnekleme evreni içerisinde rasgele örnekleme yöntemi ile tespit edilmiş 300 öğretmendir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri

		N	Ort.
Cinsiyet	Kadın	140	46,67
	Erkek	160	53,33
Eğitim Durumu	Lisans	162	54,00
	Yüksek Lisans	104	34,67
	Doktora	34	11,33
Kıdem	10 yıl ve daha az	131	43,67
	11-20 yıl	98	32,67
	20 yıldan fazla	71	23,67
Toplam		300	100

Tabloya göre araştırmaya katılan öğretmenlerden %53,33’ü erkek, %46,67’si kadındır. Öğretmenlerden %54’ü lisans mezunuyken, %34,67’si yüksek lisans, %11,33’ü doktora mezundur. Öğretmenlerden %43,67’sinin kıdemi 10 yıl ve daha az, %32,67’sinin 11-20 yıl, %23,67’si ise 20 yıldan fazladır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada Korkut ve Bugay (2014) tarafından geliştirilen İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. 25 maddeden oluşan ölçek dört alt boyuttan oluşmaktadır ve 5 likert tipindedir. Korkut ve Bugay'ın (2014) çalışmasında ölçeğin iç tutarlılık katsayıları; iletişim ilkeleri ve temel becerileri .88, kendini ifade etme .72, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim .64 ve iletişim kurmaya isteklilik .71, ölçek toplamında ise .88 olarak belirlenmiştir. Bizim çalışmamızda ise sırasıyla 0,79; 0,70; 0,63; 0,70; 0,84 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizi SPSS programı ile yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özellikleri yüzdeler halinde belirlenmiştir. Araştırma verilerinin normallik durumu için çarpıklık ve basıklık analizi yapılmıştır.

Tablo 2. Normallik Analizi

	Çarpıklık	Basıklık
İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler	0,625	0,897
Kendini İfade Etme	1,301	0,963
Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim	0,942	0,469
İletişim Kurmaya İsteklilik	0,499	1,282

Yapılan normallik analizinde çarpıklık katsayılarının 0,499 ile 1,301, basıklık katsayıları 0,469 ile 1,282 arasında değişmektedir. Tabachnick ve Fidell'in (2013) belirttiğine göre çarpıklık ve basıklık katsayı değerlerinin -1,500 ile 1,500 arasında bir rakam olması ölçek verilerinin normal dağılımda olmaktadır. Bu veriler ışığında araştırma verilerinin normal dağılım gösterdiği kabul edilerek anlamlılık analizlerinde t Testi ve Anova testi yapılmıştır. Anlamlılık analizlerinde $p=0,05$ anlamlılık düzeyi olarak alınmıştır.

Bulgular

Araştırmada öğretmenlerin iletişim beceri düzeyleri ve iletişim beceri düzeylerini etkileyen kişisel faktörler incelenmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin İletişim Becerilerinin Betimsel Analizi

	N	\bar{x}	Ss.
İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler	300	3,693	0,589
Kendini İfade Etme	300	3,914	0,771
Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim	300	3,762	0,431
İletişim Kurmaya İsteklilik	300	3,884	0,794
İletişim Becerisi Genel	300	3,829	0,684

Tabloya bakıldığında öğretmenlerin iletişim becerisi alt boyutları ve genel iletişim beceri puanlarının 3,693 ile 3,914 arasında değiştiği görülmektedir. Bu sonuçlara göre öğretmenlerin iletişim beceri düzeyinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Cinsiyetine Göre İletişim Beceri Düzeyleri

		N	Ort.	ss.	t	p
İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler	Kadın	140	3,660	0,874	2,140	0,005
	Erkek	160	3,681	0,673		
Kendini İfade Etme	Kadın	140	3,483	0,944	1,962	0,051
	Erkek	160	3,342	0,499		
Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim	Kadın	140	3,531	0,788	1,867	0,049
	Erkek	160	3,643	0,873		
İletişim Kurmaya İsteklilik	Kadın	140	3,496	0,942	2,225	0,063
	Erkek	160	3,527	0,698		
İletişim Becerisi Genel	Kadın	140	3,675	0,725	2,162	0,070
	Erkek	160	3,669	,0691		

Tabloya göre $p>0,05$ anlamlılık düzeyinde araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyeti ile iletişim ilkeleri ve temel beceriler, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim alt boyutları arasında anlamlı farklılık bulunurken, diğer alt boyutlar ve ölçek toplamında anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 5. Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre İletişim Beceri Düzeyleri

		N	Ort.	ss.	F	p
İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler	Lisans	162	3,487	0,684	2,643	0,054
	Yüksek Lisans	104	3,511	0,597		
	Doktora	34	3,524	0,458		
Kendini İfade Etme	Lisans	162	3,336	0,798	2,521	0,006
	Yüksek Lisans	104	3,349	0,429		
	Doktora	34	3,351	0,812		
Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim	Lisans	162	3,429	0,742	2,115	0,004
	Yüksek Lisans	104	3,495	0,986		
	Doktora	34	3,503	0,784		
İletişim Kurmaya İsteklilik	Lisans	162	3,625	0,763	2,398	0,064
	Yüksek Lisans	104	3,642	0,741		
	Doktora	34	3,654	0,689		
İletişim Becerisi Genel	Lisans	162	3,498	0,916	2,176	0,000
	Yüksek Lisans	104	3,524	0,973		
	Doktora	34	3,539	0,846		

Tabloya göre $p>0,05$ anlamlılık düzeyinde araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitim durumu ile kendini ifade etme, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim alt boyutları ile ölçek toplam puanı arasında anlamlı farklılık bulunurken, diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Tablo . Öğretmenlerin Kıdemine Göre İletişim Beceri Düzeyleri

		N	Ort.	ss.	F	p
İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler	10 yıldan az	131	3,250	0,695	1,695	0,057
	11-20 yıl	98	3,269	0,679		
	20 yıldan fazla	71	3,335	0,754		
Kendini İfade Etme	10 yıldan az	131	3,421	0,763	1,773	0,079
	11-20 yıl	98	3,465	0,741		
	20 yıldan fazla	71	3,498	0,954		
Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim	10 yıldan az	131	3,371	0,843	2,168	0,064
	11-20 yıl	98	3,396	0,857		
	20 yıldan fazla	71	3,412	0,924		
İletişim Kurmaya İsteklilik	10 yıldan az	131	3,596	0,691	2,026	0,051
	11-20 yıl	98	3,652	0,735		
	20 yıldan fazla	71	3,655	0,748		
İletişim Becerisi Genel	10 yıldan az	131	3,478	0,646	2,194	0,048
	11-20 yıl	98	3,495	0,777		
	20 yıldan fazla	71	3,514	0,764		

Tabloya göre $p > 0,05$ anlamlılık düzeyinde araştırmaya katılan öğretmenlerin kıdemi ile iletişim becerisi genel puanı arasında anlamlı farklılık bulunurken, alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Tartışma Sonuç ve Öneriler

Öğretmenlerin iletişim beceri düzeyini ve iletişim becerisini etkileyen faktörlerin incelendiği bu çalışmada öğretmenlerin iletişim düzeyinin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.

Öğretmenlerin cinsiyeti ile iletişim ilkeleri ve temel beceriler, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim alt boyutları arasında anlamlı farklılık bulunurken, diğer alt boyutlar ve ölçek toplamında anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Yıldız vd. (2022) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin cinsiyeti ile iletişim becerileri arasında anlamlı farklılık olmadığını bulmuşlardır. Milli ve Yağcı (2016) ise cinsiyet ile iletişim becerisi arasında anlamlı ilişki olduğunu belirlemişlerdir. Çelebi (2023) araştırmasında cinsiyet ile iletişim ilkeleri ve temel beceriler, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim arasında anlamlı farklılık olduğunu bulmuştur. Araştırmada kadın öğretmenlerin iletişim beceri düzeyi erkek öğretmenlere göre daha yüksek olarak belirlenmiştir. Kadın öğretmenler toplumsal cinsiyet rollerinin de etkisi ile öğrenciler ile daha yakın bir iletişim kurabilmektedirler.

Öğretmenlerin eğitim durumu ile kendini ifade etme, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim alt boyutları ile ölçek toplam puanı arasında anlamlı farklılık bulunurken, diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Yıldız vd. (2022) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin eğitim durumu ile iletişim becerileri arasında anlamlı farklılık olmadığını bulmuşlardır. Araştırmada öğretmenlerin eğitim düzeyinin yükselmesi ile iletişim beceri

düzeyinin de yükseldiği belirlenmiştir. Alınan eğitim ile öğretmenler eğitimde iletişimin bilincine daha çok varmakta ve yine alınan eğitimle iletişim yolları hakkında daha yoğun bilgi edinerek iletişim beceri düzeyleri yükselbilmektedir.

Öğretmenlerin kıdemi ile iletişim becerisi genel puanı arasında anlamlı farklılık bulunurken, alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Yıldız vd. (2022) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin kıdemi ile iletişim becerileri arasında anlamlı farklılık olduğunu bulmuşlardır. Çelebi (2023) araştırmasında öğretmenlerin kıdemi ile İlişki Kurmaya İsteklilik ve Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim arasında anlamlı farklılık olduğunu belirlemiştir. Araştırmada öğretmenlerin kıdem sürelerinin yükselmesi ile iletişim beceri düzeyinin de yükseldiği görülmüştür. Öğretmenler kıdem süresinin artması dolayısıyla edindikleri mesleki tecrübe ile daha etkin iletişim kurma becerisi elde edebilmektedirler.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin iletişim beceri düzeyinin yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir. Kadın öğretmenlerin iletişim beceri düzeyi erkek öğretmenlere göre daha yüksektir. Ayrıca eğitim düzeyinin yükselmesi ve kıdem süresinin artması da öğretmenlerin iletişim beceri düzeyinin yükselmesine sebep olduğu sonucu elde edilmiştir.

Yapılacak hizmet içi eğitimler ile öğretmenlere eğitimde iletişimin yeri ve önemi hakkında bilgi verilmesi, öğretmenlerin okul içerisinde iletişime daha çok önem vermelerini sağlayabilecektir.

Kaynakça

- Bağcı-Ayrancı, B. (2019). Yazılı anlatım becerisi ile dört kare yazma metoduyla yazma becerisinin ilişkisel değerlendirilmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 23(3), 881-891.
- Büyükkiz, K. ve Hasırcı, S. (2013). Ana dili öğretiminde konuşma becerisinin yeri. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 1(1), 57-63.
- Can, M. (2021). Etkili iletişimde ana dilinin önemi üzerine felsefi bir çözümleme. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (74), 315-323.
- Çiftçiöğlü-Aydemir, B. A. (2010). İşletmelerde hedef belirleme ve etkili iletişimde NLP. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 8(1), 95-116.
- Elkatmış, M. (2015). The effect of effective communication courses with written and spoken expression on communication skills of pre-service teachers. *Elementary Education Online*, 14(4), 1341-1351.
- Engin, A. O. ve Aydın, S. (2010). Sınıf içi iletişimde öğretmenin rolü. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16), 1-14.
- Eriğüç, G., Şener, T. ve Eriş, H. (2013). İletişim becerilerinin değerlendirilmesi: Bir meslek yüksekokulu öğrencileri örneği. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 16(1), 45-65.
- Erözkan, A. (2005). Üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerini etkileyen faktörler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22(22), 135-149.

- Geçimli, A. (2007). Örgütsel davranış biçimi olarak iletişim. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Karcı, Y. (2010). *İletişim meslek lisesi son sınıf öğrencilerinin empatik iletişim beceri düzeylerine ilişkin bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kayret, G. ve U. Denizli (2023). Sağlık hizmetleri çalışanlarının iletişim becerileri ve işe bağlılık düzeyleri üzerine bir araştırma. *International Journal of Entrepreneurship and Management Inquiries, Özel Sayı 2*, 22-35.
- Kemiksiz, Ö. (2021). Yazma becerilerinin geliştirilmesi üzerine hazırlanan tezlere yönelik bir inceleme: Yarı deneysel çalışmalar. *OPUS International Journal of Society Researches, 18(41)*, 3172-3203.
- Keski, Y. ve Aykaç, M. (2014). İletişim engellerinin aile içi iletişime etkisini incelemede yaratıcı drama yönteminin kullanımına ilişkin katılımcı görüşleri. *Turkish Journal of Social Research/Turkiye Sosyal Arastirmalar Dergisi, 18(3)*.
- Kırık, A. M. (2017). Yeni medya aracılığıyla değişen iletişim süreci: Sosyal paylaşım ağlarında gençlerin konumu. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 5(1)*, 230-261.
- Korkut-Owen, F. Bugay, A. (2014). İletişim Becerileri Ölçeği'nin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(2)*, 51-65.
- Kurudayıoğlu, M. (2003). Konuşma eğimi ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları, (13)*, 287-309.
- Liman-Kaban, A. (2019). Kişilerarası iletişimde duygusal bulaşmanın rolü: Öğretmen öğrenci iletişimi üzerine bir araştırma. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 6(1)*, 87-108.
- Milli, M. S. ve Yağcı, U. (2016). Öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(1)*, 286-298.
- Özdemir, İ. (2011). Kültürlerarası İletişimin Önemi. *folklor/edebiyat, 17(66)*, 29-38.
- Özer, M. (2015). Siyasal iletişimin etkinliğinde algılama yönetiminin rolü. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, 3(7)*, 166-197.
- Sedefoğlu, S. (2018). *Teknolojinin etkisinde dilin dönüşümü: havacılık İngilizcesinin kullanımı üzerine bir araştırma*. Doktora Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Senemoğlu, N. (1994). Okulöncesi eğitim programı hangi yeterlikleri kazandırmalıdır?. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10*, 21-30.
- Sü-Eröz, S. (2011). *Duygusal zeka ve iletişim arasındaki ilişki: bir uygulama*. Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

- Tekşan, K. ve Karaca, A. (2020). Altıncı sınıf öğrencilerinin konuşmalarında karşılaşılan boğumlama ve söyleyiş yanlışlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, (84), 377-390.
- Ünlüer, G. (2022). Sosyal Bilgiler dersinde empati becerisinin kazandırılmasına ilişkin aile görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(35), 821-843.
- Yatkın, A. (2009). Örgütsel yönü(ileti)şim. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 47-55.
- Yazıcı, M. (2014). Değerler ve toplumsal yapıda sosyal değerlerin yeri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 209-223.
- Yıldız, D., Karaca, Ş. ve Bakırcı, Ş. (2022). Öğretmenlerin iletişim becerileri üzerine bir inceleme. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 1-17.
- Yılmaz, V. E. (2019). “Dinleme” becerisinin geliştirilmesi çerçevesinde yeni arayışlar ve teknikler. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2019(48), 278-290.
- Yiğiter, K., Engin, A. O. ve Yağız, O. (2010). Öğrenme sürecinde bireyler arası iletişim ve etkileşim. *Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 123-157.